

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta, poštni predal 22.
Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadrugi dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za državo SHS zašča mesečno 10 Din, za in-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
belo tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgoveškega
značaja, stane beseda 1.— Din. V oglasnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 56.

Sreda 10. julija 1929.

Leto IV.

Pol leta.

Dne 6. januarja t. l. je minulo pol leta, odkar je ustava in demokracija v naši državi suspendirana. Vlada je ob polletnici imela slavnostno sejo ter dala objaviti obširno poročilo o svojem dosedanem delu. Priznati moramo, da takega poročila ni izdala še doslej nobena vlada, čeprav smo jih imeli že petindvajset.

Obširno poročilo govori o reorganizaciji državne uprave, o notranji upravi, o izenačenju zakonov, o gospodarski obnovi, o pomoči poljedelstvu, o socialnem skrbstvu, o prometu in o prosvetni politiki.

V reorganizaciji državne uprave, kakor pravi poročilo, se je zmanjšalo število uradništva, prečistilo uradništvo in dodelil delokrog ter uvedla državna inspekcija nad poslovanjem. Poročilo dostavlja, kako zadovoljna je vsa javnost z reorganizacijo, češ, da se zahvaljuje za izdatne reforme.

V poročilu o notranji upravi omenja zakon o osebnih imenih, o izpremembi samouprav, zakon o notranji upravi ter posebej naglašča depolitizacijo uradništva.

V svrhu izenačenja zakonodaje se je ustanovil vrhovni zakonodajni svet. Izvedena je že sodna zakonodaja. S posebnim zakonom se je pa ustanovilo državno sodišče za zaščito države. Uveljavljeni so bili tudi zakoni o invalidih, o samoupravi cest in tozadevne naredbe. Zenačena je trošarina.

Glede gospodarske obnove pravi poročilo, da je državni proračun postavljen na realna tla. Vlada dela

tudi za stabilizacijo dinarja na sedanjih višinih ter je tozadevni zakon že pripravljen. Davčni zakon o neposrednih davkih je urejen; izvede se pa katastrofiranje posestev po vseh pokrajinah.

Poročilo se v tem svojem delu pohvali, da je za novo stanje v državi značilno zlasti veliko zanimanje tujega kapitala. Snujejo se delniške družbe s tujim delniškim kapitalom.

Tudi glede socialnega skrbstva ve poročilo povedati marsikaj. Tako našteva podporo pasivnim krajem in nujna dela ob elementarnih neizgledih; navaja stanovanjski zakon, invalidski zakon, zakon o parnih kotlih, uredbo o delovnem času in odpiranju obratovališč.

Posebno pažnjo posveča vlada socialnemu zavarovanju, da ga pomeni in poenostavi ter obljublja potem znižanja prispevkov izvesti zavarovanje za nezaposlene, za starost in smrt. To poročilo so nekateri listi, ko so poročali o komunikeju, izpustili (»Slovenec«) ter le kratko povdarili, da se delo v socialno-političnem pogledu vrši najbolje.

Dalje govori poročilo o higijeni, o pomoči za poljedelstvo in o prometu, kjer navaja tudi nekaj števil.

Istotako tudi v poročilu o prosvetni politiki navaja nekaj številčnih podatkov.

S tem smo hoteli zabeležiti ta komunikeji tudi v našem listu, da čitatelji lahko sodijo o njem, ker je bil publiciran po vseh meščanskih listih z vidnim odobravanjem.

Nekaj števil in pripomb k temu komunikeju navajamo na drugem mestu.

H komunikeju o današnjem režimu.

Eno lahko ugotovimo: Komunikeji vlade je zrcalo nesposobnosti bivših meščanskih političarjev. Tudi sedanja vlada upravlja državo čisto po principih meščanske ideologije, kar pa le še bolj dokazuje nesposobnost prejšnjih buržuaznih vlad. Dodamo temu komunikeju še samo nekaj pripomb k vprašanju, ki se tičejo realnih problemov v interesu splošnosti in socialnega dviga v državi.

Socialno skrbstvo in higijena. Sedanja vlada išče zlasti v vprašanjih, ki se tičejo različnih interesov, kompromisno rešitev. Delavstvo je imelo stanovanjsko zaščito, ima zakon o varstvu delavcev, nekaj socialne zakonodaje itd. Podjetniki so nastavili nož tem pridobitvam delavcev in doseglji, da se je poslabšala stanovanjska zaščita in da se izdelujejo načrti za socialno zavarovanje, pri katerem bodo prispevki nižji, temu primerno se bodo seve znižale tudi dajatve. Socialno šibki sloji bi imeli moralno pravico, da dosežejo, več soc. pravice, več varstva, ker jih danes nimajo dovolj. Resnica je, da so v državi velike gospodarsko-politične razlike in da je težko ustreči vsem različnim interesom, ali interesi delovnih slojev so enako veliki, socialno vzeti še večji, kakor oni mogočnih gospodarskih krogov.

Higijenskih zavodov je bilo v tem času ustanovljenih oziroma razširjenih 8, 10 kopališč in vodovodov, 108 studencev je bilo urejenih.

V Nišu in Šibeniku sta bili odprti borzi dela. Skupno je 24 borz dela. Posredovani dela se je izvršilo 20.000. Izplačanih je bilo 2,5 milijona podpor za nezaposlene. Za

javna dela se je izdalo okoli 99 milijonov.

Za poljedelstvo se je dalo 15 milijonov.

Promet. Naročenih je 1400 normalnotirnih in 1500 ozkotirnih lokomotiv. Pred 20. februarjem je bilo v rabi 1180 normalnotirnih lokomotiv, sedaj 1223, 328 ozkotirnih, sedaj 369; normalnotirnih vagonov je danes 37.748, dočim jih je bilo prej 35.560. Naročenih je 30 ozkotirnih in 130 širokotirnih lokomotiv ter 15 vagonov s cisternami, 15 vagonov s parnimi kotli in 6000 odprtih vagonov. Obljublja se tudi, da se uredi penzijsko in bolezensko zavarovanje železničarjev ter prevede starovpokojenice v dinarske vpokojenice.

O prosvetni politiki pravi poročilo, da je bilo odprtih 28 osnovnih šol in dve meščanski ter da se izdelujejo zakoni za vse vrste raznih šol in kulturnih ustanov.

Jubilejno poročilo, kakor ga imenuje meščanski tisk, je obsežno in zbrano, da napravi čim ugodnejši utis.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori svojo dolžnost takoj!

Velik moralni vpliv nove angleške vlade.

V angleški zbornici sta vprašanja izpraznitve zasedenega ozemlja v Porenju in vpostavitve diplomatskih odnošajev z Rusijo povzročili največ debat.

Predvsem je zunanji minister Henderson naglašal, da se mora Porenje izprazniti sporazumno in sukcesivno ter zaradi tega, ker Nemčija izpolnjuje vse pogoje, ki so bili določeni. Konservativec Chamberlain je tudi za iniciativno delavsko vlado, misli pa, da bo pod sporazumom trpel ugled Anglije, ker se preveč ozira na Francijo in preveč streže Nemčiji. Glede diplomatskih odnošajev z Rusijo pa je treba imeti garancije, da preneha s sovražno propagando.

Ta polemika je imela v Parizu silno mučen utis. Francija namreč zahteva olajšave za plačevanje dolgov Zedinjenim državam, ki pa o tem nočejo ničesar slišati. Poincare je sklical sejo vlade, na kateri je prišlo do izraza mnenje, da je treba vlado izpopolniti z levičarskimi ministri, za kar dela zlasti Briand, ki stoji na stališču, da tu ni izhoda, razen, da se ustrezne zahtevam Zedinjenih držav. Tako pravi Herriot v svojem listu, da mora vlada voditi iskreno politiko v prilog miru in ji ne ostaja druga pot kakor odločiti se za izpraznitev Porenja ali pa odreči se Angliji. Francoski vojaški krogi pa stavijo, ker Nemčiji ne zapajo, v svojem listu zahtevo po 50 km široki coni ob Renu, da v slučaju novih sovražnosti lahko podro vse mostove čez Ren.

K vsem tem razdrapanim razmeram v političnem življenju v Franciji dostavlja Herriot, da je potrebno najprej pomorsko razoroženje, potem razoroženje na suhem in končno prijateljski odnošaji z Nemčijo in drugimi državami. Evropa, pravi Herriot, če noče postati kolonija Ze-

dinjenih držav, mora ustvariti zedinjene države Evrope, do katerih se more priti z izvedbo prijateljskih političnih in gospodarskih odnošajev.

Napram politiki angleške delavske vlade pa igra tudi sovjetska ruska vlada jako nesimpatično vlogo. Po poročilih izjavlja ruska vlada, da si ne da ničesar predpisovati glede vršenja diplomatskih odnošajev, pač pa zahteva investicijo angleškega kapitala. To stališče ruske vlade je nerazumljivo, ker ima angleška delavska vlada zaradi odgovornosti napram volilcem in napram javnosti, zlasti pa zaradi velikega interesa na tem, da se vpostavi iskreni odnošaji, moralno pravico in dolžnost zahtevati jasen dogovor, ki bo veljal za sovjetsko vlado enako kakor za angleško delavsko vlado. Ruski sovjeti bodo pač morali uvideti, da je med poštenimi paklanti potreben resen in iskren dogovor.

Že iz teh par slik je razvidno, kako težavno stališče ima delavska vlada doma in v svetovni politiki; razvidno je pa tudi že iz dosedanjega razvoja, kako velik moralni vpliv ima resno započeta politika delavske stranke celo na najreakcionarnejše elemente v raznih državah.

Svetovni mir je danes tisti problem, ki utira pot novi politiki, politiki zblizanja narodov, politiki rešnih problemov, problemu nove važne zgodovinske dobe — socializacije družbe, ki je danes še edino odprta knjiga življenja človeške družbe.

Vse kapitalistične sile so sicer na delu, kako bi zmanjšale veliki vpliv nove svetovne politike. Polena bodo metali, intrigirali, o tem ne dvomimo. Ali problem je tu, problem je postal že kri in meso narodov in če bodo narodi delali v tem pravcu, potem je ni sile, da bi za trajno zadušila veliko misel svetovnega miru.

V Švici uvedejo splošno zavarovanje.

Švica je majhna zvezna republika. Iz samostojnih kantonov se je na povsem demokratičen način združila v zvezno državo, ki uživa velik sloves v političnem svetu ravno zaradi svoje demokracije in trezne pametne politike. V Švici prebivajo tri narodnosti: Nemci, Francozi in Italijani. V svetovni vojni je Švica čuvala svojo nevtralnost neglede na to, da so si bili njih narodnostni bratje zunaj nje meja v laseh. Švica je sicer meščanska republika ali ravno ta demokratična republika je najprej spoznala, da je za socialni položaj vseh državljanov država odgovorna, da meščanska država ni

samo država kapitalistov, ampak država vseh svojih prebivalcev. To naziranje je torej zmoglo v meščanski Švici prej kakor v drugih »visoko kulturnih« državah.

Na podlagi tega spoznanja je Švica sklenila, da uvede še letos splošno zavarovanje državljanov.

V švicarski demokraciji in razumevanju splošnih državljanskih interesov je tudi iskati vzrok, zakaj je Švica tako močna in ugledna država, dasi prebivajo v njej trije narodi s popolno kulturno svobodo in dasi je ena najmanjših držav v Evropi.

Kaj je z reformo bračnega prava?

Zadnje čase je vsaka polemika o reformi bračnega (zakonskega) prava utihnila, čeprav se je še pred meseci ponovno zagotavljalo, da bo zakon v najkrajšem času prišel pred Vrhovnim zakonodajnim svetom v razpravo. Menda so zopet tiste temne sile na delu, katerim je vsak napredek bil in ostane trn v peti, da nameravajo reformo preprečiti. — Glavno stremiljenje teh neodgovornih elementov gre vsekakor za tem, da njihove pod Avstrijo toliko privilegirane »nezmotljive« dogme ostanejo še naprej fundament državnega bračnega prava, ne glede na to, da so sedanje razmere naravnost nevzdržne in da so že skoraj vse nasledstvene države odpravile za državo in državljane škodljive določbe

bračnega prava, kakor ga predpisuje vatikansko kanonsko pravo. Želeti bi bilo, da se pri nas za to zadevo zainteresira tudi delavstvo, ker je baš v vprašanju bračnega prava tudi ono večkrat silno težko prizadeto.

Na vsak način bi bilo uvedbo **obligatne civilne poroke in možnost razveljavljenja bračne zveze** nujno priporočati.

Ker se pri nas rešitvi teh kočljivih vprašanj najbolj protivijo rimski kleriki, kateri nimajo in ne smejo imeti niti pojma o zakonskem življenju, bi bilo že na mestu, da se gre preko takih ljudi, ki zasledujejo svoje posebne cilje, ne glede na velikansko škodo, ki jo pri tem trpi družba, na dnevni red. L.

Dnevne novice.

Kaj so imeli opraviti člani bivše

»Orjune« 1927. leta na Koroškem? Kako sovražno vlogo igrajo avstrijski »Heimwehri« napram Jugoslaviji, je sedaj po dokumentarnih odkritjih »Arbeiter-Zeitung«, dovolj znano, in je celo naše poslaništvo bilo na podlagi tega prisiljeno pri avstrijski vladi zahtevati odkritega pojasnila. Avstrijski fašisti so nameravali izzvati konflikt z Jugoslavijo, iz katerega naj bi se razvile sovražnosti, ki bi jih naj izkoristili Italijani, katerim bi »Heimwehri« odprli pot na Koroško, da bi zamogli potem po Dravski dolini napasti Jugoslavijo s severozapada. Za to uslugo pa bi prepustili Italijani »Heimwehrovce« celo spodnjo Štajersko do Save. Mi smo vedno opozarjali na nevarnost, ki preti od avstrijskih fašistov miru v Srednji Evropi, a naši nacionalisti in klerikalci so jih vedno zagovarjali. Bivša »Orjuna« je celo poslala svoje zaupnike na Koroško, ki so se 2. oktobra 1927 sestali v Veldenu ob Vrbskem jezeru na neko konferenco z zastopniki koroškega »Heimatschutz«, med katerimi se je nahajal znani Emil Barnert. Kaj so takrat razpravljali z našimi sovražniki, tega nam seveda niso povedali, ali če pomislimo, v kako prijateljskih stikih so fašisti srednjeevropskih držav, potem vidimo nacionalizem v dokaj čudni luči.

Kongres gledaliških igralcev se je vršil te dni v Belgradu. Prisostvovalo je okoli 500 udeležencev iz cele države.

Za naše obrtnike, industrije in njihove pomagače. Angleška vlada namerava za zmanjšanje brezposelnosti izpremeniti starostno zavarovanje tako, da bo znižala starostno mejo za vpokojitev na 65 ali pa celo 60 let. O tem je pisala nedavno tudi beogradska »Politika« in njen dopisnik iz Londona, ki je odprte glave, je v superlativih pohvalil to namero.

Jugoslovanska prosta cona v Solunu. V smislu dogovora med Jugoslavijo in Grčijo je bila izročena dne 1. julija svobodna cona v Solunu za jugoslovansko trgovino promet. Na obeh straneh meje je določen 10 kilometrski pas. Le pri Ljubojni in Kenadi bo dosegel pas 15 km.

Kongres za mir na Balkanu. Jeseni nameravajo sklicati v Belgradu kongres balkanskih držav, na katerem naj bi se razpravljalo o miru na Balkanu. Pozvani bodo na kongres političarji in predstavniki posameznih družb vseh verskih ustanov. — Tako glasi vest. V naši državi ni političnih strank. Kdo naj zastopa »stranke«? Politična konferenca take vrste je politična, ne pa konferenca škofov in patrijarhov. To je bilo v fevdalni dobi pač mogoče, danes pa stvar ne odgovarja več času.

Mir na Balkanu je važen problem, ki se mora obravnavati in reševati v smislu demokratičnih načel, to je z vidika politične demokracije, ki je edino pravo sredstvo za trajen sporazum.

Albanski konzulat se osnuje v Skoplju; pozneje, pravi albanska vlada, pa še eden v kakem primeren kraju v državi.

Zopet novo posojilo. Državna hipotekarna banka v Belgradu je dobila v Švici 5 milijonov dolarjev (290 milijonov dinarjev) posojila.

Petnajstletnica smrti francoskega sodruga Jauresa. Pet tednov po umoru Habsburgovca v Sarajevu, ki je postal navidezen vzrok svetovne vojne, je bil umorjen sodrug Jaures, ki je razvil na Francoskem veliko protivojno propagando. Dva mlada nacionalca sta namreč mislila, da je delovanje Jauresa izdajstvo domovine. Krogla Villainova je smrtno zadela Jeana Jauresa. Petnajst minut in mrtev je bil. Jaures je slutil svojo usodo. Pričakoval je sodruga iz Nemčije za prihodnji dan ter je še vedno upal, da prepreči vojno. Sovinizem pa mu je ugasnil življenje in njegovo smrt je buržuazija izrabila za vojno propagando. Danes sodijo Francozi o atentatorju drugače kakor takrat. Slava Jauresu, ki je bil naš najodličnejši prvoboritelj za svetovni mir!

Internacionalni rudarski odbor je razpravljal te dni v Londonu o mednarodni ureditvi premogovnega gospodarstva in je sklenil pridružiti se predlogom rudarskih ekspertov v Ženevi. Del razprav je zavzelo vprašanje o delovnem času. Rudarska internacionala zastopa stališče, da se mora delovni čas v rudnikih določiti za vse države enotno. Na internacionalnem rudarskem kongresu na Dunaju sklenjen sedemurnik za rudarje se naj po mednarodnih pogodbah uzakoni. Odbor rudarske internacionala se bo ponovno sestel v jeseni v Ženevi ali v Madridu.

25 letnica obstoja lotiške socialnodemokratske stranke so praznovali prošli mesec v Rigi z otvoritvijo strankinega kongresa. Internacionalne pozdrave sta prinesla Crispian za internacionalo in Hilferding za nemško socialnodemokratsko stranko.

Sodrug Muhič zopet graški župan. V četrtek se je vršila v novotvoljenem graškem mestnem svetu volitev novega mestnega župana in je bil sodrug Muhič z vsemi proti dvema glasovoma zopet izvoljen za župana. Sodrug Muhič, rodom iz mariborske okolice, načeljuje graški mestni občini nepretrgoma od leta 1918 dalje, visoko spoštovan tudi od svojih političnih nasprotnikov.

V Belgiji je umrl bivši delovni minister in socialistični voditelj Jožef Wauters.

Atentat na Ljapčeva? Bolgarska je dežela atentatov. V soboto je šel Ljapčev k otvoritvi nove državne ceste Kričim—Divljen. Ljapčev se je že odpeljal v Plovdiv. Ko je avtomobil drugič vozil iz Kričima v Plovdiv, je bil napaden in ustreljen iz pušk policijski uradnik Simeon Aleksandrov. Atentatorji so pobegnili. Iz tega sledi, da ni gotovo, če je bil atentat naperjen proti Ljapčevu ali le proti policijskemu uradniku.

Pan-evropa. Predsednik združenja Evrope v zvezne države, Coudenhove-Kalegri je govoril v soboto na Dunaju ter rekel, da je Pan-evropa blizu. Zedinjene države v Ameriki so s carino zaprle pot Evropi, obenem se pa trudijo, da dobe trg na Kitajskem, v Rusiji in Južni Ameriki. Če se Zedinjenim državam ta načrt posreči, bo Evropa gospodarsko prisiljena k sodelovanju. In to bo prvi korak k Pan-evropi.

V Rusiji so bili aretirani vodje ameriških komunistov. »New York Times« poročajo, da so v Rusiji zaprli ameriške voditelje komunistov, ki jih ruska internacionala sama pozvala v Rusijo. — Može najbrže ne razumejo Stalinove politike.

V Nemčiji se vedejo nemški nacionalci skrajno netaktno. Upirajo se reparacijskemu dogovoru in izpopolnitvi zavarovanja za nezaposlene. Svojo politiko delajo sporedno s komunisti. Socialni demokrati pravijo, da je pčetje nacionalcev nevarno za obstoj koalicijske vlade in socialni demokrati bodo šli rajši v opozicijo, kakor da bi glasovali proti težko priporjeni delavski zakonodaji. Nemški nacionalci imajo torej očiten namen podkopati tla progresivnemu napredku.

Pri zadnjih angleških volitvah so se vršile visoke stave na zmago posameznih strank. Nekateri so stavili vse svoje premoženje, ki so ga izgubili ali pa pomnožili. Najbolj prebrisan je bil nek meščanski žurnalista, ki je v svojem listu na vse pretege prorokoval zmago konservativne stranke, sam pa je na tistem stavil na zmago delavske stranke in je sedaj tudi dobil najvišjo stavo. To je meščanska morala.

»Na svetilnike.« Nemški nacionalci so vedno bolj drzni in skušajo škodovati socialistični vladi, kjer le morejo in skrivaj organizirajo svoj »Stahlhelm« za slučaj pučev. Zato je nemški notranji minister s. Grzesynski pri neki priliki v Frankfurtu n. M. izgovoril značilne besede: »Če bo reakcija zopet skušala stegati svoje roke po delavskih pravicah, ne bo delavstvo več tako potrpežljivo kakor je bilo leta 1918., temveč bo napravilo zanke na svetilnikih.«

Konferenca za likvidacijo svetovne vojne se bo vendar vršila v

Londonu in sicer dne 5. avgusta, dasi je ironija, ako se govori o likvidaciji vojne, dokler postojajo posledice iste in to v nezmanjšanem obsegu. Gre pa tedaj le za demobilizacijo aliranih vojnihi sil, ki drže velik del Porenja še vedno zaseden. To je že Macdonaldova prva zmagava v zunanji politiki, da je namreč pripravil Francoze, da gredo v London.

Na Japonskem imajo novo vlado. Prejšnja vlada je morala demisionirati, ker v besedilu Kelloggovega mirovnega pakta, ki ga je podpisala tudi Japonska, ni dovolj varovano dostojanstvo mikada (cesarja).

Avstrijski zvezni kancler Streeruwitz o svetovnem položaju. Uredniku madžarskega lista »Nemeti-Ujszag«, je avstrijski zvezni kancler podal neke izjave, med katerimi je naglašal, da mirovna atmosfera v Evropi le polagoma napreduje. Avstrijsko ljudstvo vseh plasti ter vseh političnih strank v parlamentu je miroljubno in nima kljub v vojni dokazani hrabrosti, nikakih napadalnih želja in da je Avstrija sploh razorožena ter nesposobna reševati kak konflikt z orožjem, če bi tak nastal s kako drugo državo. Kar se »Heimwehra« tiče, pravi g. Streeruwitz, da se to organizacijo v inozemstvu precejnjuje. Sicer pa, da so to sile, ki streme navzgor ter iščejo ventila. Češ, treba je ponovno merodajne faktorje v svetovni politiki opozorjati na stvaranje delovnih možnosti, da bi se dvignil življenjski nivo ter se reducirale one omejitve, ki ovirajo svobodni promet z blagom ter ljudmi po celem svetu in ki spada k najvažnejšim pogojem odkritosrčne ter daleko gledajoče mirovne politike. Da, šef avstrijske vlade bi rad zmanjšal pomen nelegalne druge »armade«, ki jo vzdržujejo podjetniki in katero celo oborožujejo; generali te »armade« pa se ne zadovoljujejo več z vlogo samega domobranstva, to je obrambe kapitala napram organiziranemu proletariatu, marveč bi se radi pri prvi dani priliki tudi tepli v takih vojnah, ki Avstrijo nič ne brigajo, kar jasno izhaja iz pravkar objavljenih dokumentov v »Arbeiter-Zeitung«. Streeruwitzeva vlada torej ne namerava »Heimwehra« razpustiti, dasi to zahteva ogromna večina avstrijskega prebivalstva!

Zanimiva obsodba avstrijske inteligence. »Die Borse« je vsekakor izrazito kapitalistično glasilo. In to glasilo se jezi, da avstrijska vlada ničesar ne ukrene proti tajnemu oboroževanju Heimwehra in njegovega šovinističnemu hujskanju. Kapitalisti se seveda boje meščanske vojne, zato pozivajo vlado, da kaj ukrene. V tem članku izreka list o inteligenci uničujočo sodbo. Vsa inteligenca živi v Bismarckovi dobi.

Bratko Kreft:

Človek mrtvaških lobanj.

Kronika raztrganih duš.

121

V parku sta hodila in Leo je branil svoje misli, hotel ji je dopovedati, dokazati. Toda, čim bolj je govoril, tem več je bilo dvoma v njej. In ko jo je hotel na koncu, po dolgem molku, poljubiti, ga je zavrnila kot tujca, ki ga ni poznala nikoli...

»To boli Sonja...«

Nič ni odgovorila, še ozrla se ni, ko je zavila v drugo ulico. Leo pa je stal sam sredi mrzle noči in zazeblo ga je globoko do srca...

Z Mirkotom je bilo vsak dan bolj slabo. Zdravnik je obupal. Konstatiral je jetiko, ki jo je najbrže podedoval po rano umrli materi. Prehlad je bil katastrofalen za njegovo šibko zdravje. Čutil je, kako mu pojemajo moči. Mnogo je spal in zdelo se mu je, da zadnje dni več ne razloči razliko med sanjami in resničnim življenjem. Včeraj sta bila še Franček in Leo pri njem. Leo je malobeseden, mrk... Ne ve sam, kam. Zato ne čuti Mirkove bližajoče se smrti. Na poti domov ga je proti Frančku celo kritiziral, zakaj se je spovedal, ko je vendar po katoliških določilih krivoverec. V protestansko cerkev je hodil ves čas, bunil se je proti ceremonijalnosti, če tudi jo je pred Leonom zagovarjal, skratka Leonu ni bila njegova nedoslednost po godi.

»Krivico mu delaš, Leo. Mirko je bil ves čas človek čustva. Res je, da se je upiral, toda skoraj boj zato, ker sva se upirala midva. Vsem ljudem je hotel ugoditi. Ni jih hotel dražiti. Raje je potrpečel sam, kot da bi koga ranil. Glej, ob božiču je napi-

sal devet domačih nalog za svoje tovariše. Kregal sem ga takrat, ker ga izrabljajo. Toda zavrnil me je z eno samo mislijo: »Prosili so me...« Nič ni pomišljal, ali je prav, da to dela ali ni. Napisal je devet nalog, deseto, najslabšo, je napisal sebi. In nekaj veselega je občutil v tem samozatajevanju in požrtvovanju. To je bil njegov tihi protest obenem in njegovo grenko spoznanje, da je že od rojstva posvečen samo trpljenju. Ves čas je že čutil kal bolezn v sebi in ve, da bo umrl. Tudi jaz verujem v to. Ali se spominjaš, kako je povedal v pesmi. »Da bo umrl tiho, kot da je zaspal, kot nevidni utrinek se bo utrl iz življenja in komaj spoznali bomo, da ga ni več. In to, da se je spovedal? Pogovarjala sva se. Zadnjič je občutil nekaj lepega v sveto tajstvu rešnega telesa. Harmonijo doživlja zato, ker se mu bliža smrt... Po poslednjem obhajilu sem bil pri njem. Njegov blede obraz se mu je svetil od notranjega veselja.

»Sedaj sem miren, sedaj lahko umrem«, je dejal, če tudi sem se jaz branil govoriti o smrti. Zato tudi nisva več govorila in jaz ga zaradi obhajila nisem nadlegoval. Lepo sta se baje pogovorila z dr. Kramarjem in Mirko se je pomiril s svojo krivo vero. Vse je osredotočil okrog svojega čustva. Umreti moram in kdo se bo na smrtni postelji razstajal z ljudmi, s katerimi je živel. Rekel boš, da je to komodnost, prilagodnost, toda, Leo, Mirko ne laže, on veruje spet v vse, zato se je izpovedal in zato se je dal obhajati...

»In pod njegovim vplivom se vračam tudi ti, kaj ne?« Leonove besede so bile besede borbenega človeka, ki započete borbe ni hotel umakniti, če tudi se znajde sam sredi bojnega polja. »Vse bo

spet dobro in Mirko ne bo umrl. Ne morem verjeti, da bi umrl tako mlad človek...« In zato ga je vest o Mirkovi smrti dva dni nato zadela bolj kot Frančka. Dve uri je stal ob njegovem mrtvaškem odru in zrl v blede, izsušeni Mirkov obraz. Svetil se je kot vosek. Oči so bile lahno zaprte kot, da spi. Ali je res mrtev? Ali ga res ni več tistega fanta, dobrega Mirka z umetniško pentljo in z grenkim nasmehom okrog ust? Mladega pesnika, ki je zadnjič prejel bele nageljčke od Milene... Kaj se pravi to, da je umrl? Vsi mu nosijo cvetje. Milena je prinesla spet bele nagelje in oči so ji bile izjokane. Franček nabira za venec in njemu so naročili, da se pripravi za nagrobni govor. Toda misli so se mu izgubile. Ne more jih ujeti, osredotočiti. Kje je bog, ki je vse to dovolil?... In tam stoji Sonja, tuja vsa in gleda mrljica med svečami. Nista se pozdravila. Kot večna tujca se srečavata zadnje dni... Ali je res vse zastoj, kot pravi Sonja, ali ni izhoda?

Zadnji dan, na pogrebni dan, se je zaprl vase. Samega sebe je moral prepričevati, da Mirka ni več in da mu zato mora govoriti poslednji, nagrobni govor...

Na dan pogreba so ga že zjutraj pripeljali v mrtvašnico na pokopališče. Pri pogrebu ni bilo mnogo ljudi. Sošolci učiteljskega in nekateri bivši tovariši iz gimnazije. Oboji so mu poklonili venec. Zadnji se je poslovil od njega Leo.

»Pred sveže odprtim grobom stojimo. Mlad človek je umrl. Kot lahna topla pomladanska sapica, ki tiho čez noč stali sneg, je dahnila smrt vanj in mi smo sami.

**ZVEČER za
namakanje**

Schichtova
Ženska hvala
Prasek za pranje

**ZJUTRAJ za
izkuhavanje**

Schichtova
terpeninovo milo

pa je pranje gotovo!

poje pesmi iz tiste dobe, se pozdravlja s »Heil« namesto z »Dober dan« in strahovito se domišlja na svoje burševstvo na vsečilišču ter citira latinske reke, če jih razume ali ne. Če pa sedeš s takim inteligentom k mizi in se začneš z njim razgovarjati o politiki, o socialni politiki, o gospodarstvu, ti daje tako neumne odgovore, da dobiš povsem opravičeno utis, da ne pozna življenja. Alpski narodi, pravijo, so neanderdolskega plemena in ta inteligenca je potomec z nazori iz neanderdolske dobe. Odtod izhajajo tudi vedno bolj zapletene razmere, ker je inteligenca nevedna. Isti list pa obenem omenja, da je naravnost užitek razpravljati o navedenih problemih z inteligentnejšimi delavci in nameščenci, razen trgovskimi. V razgovoru z njimi takoj spoznaš, da razumejo svoja načela, da znajo stvarno utemeljiti svoje zahteve in pojasniti aktualne probleme. Izrecno povdarja list, da je na teh žalostnih razmerah kriv takozvani avstrijski krščanski socializem, kar je toliko kot klerikalizem. Razne šovinizme, ki jih je gojil prej liberalizem, goji danes klerikalizem. — V tem duhu je napisan članek, ki naj bi si ga tudi jugoslovanska meščanska inteligenca vzela k srcu, ker zgodovina zadnjih let je dokazala, da imamo dovolj inteligenca, malo pa inteligentne inteligenca.

V 40 letih niti za eno obleko. V Essenu je nek pomožni delavec praznoval te dni štiridesetletnico, odkar je zaposlen v velikanskih Kruppovih tovarnah, a ves ta čas si ni mogel toliko prihraniti, da bi si mogel omi-

sliti še eno obleko. V petek in sveitek je hodil vedno v isti delovni obleki. Njegovi tovariši so sedaj zbrali potreben denar in so mu kupili za jubilej novo praznično obleko, ki so mu jo ob skromni slovesnosti s šopkom cvetlic izročili. Najbrž je bil njegov gospodar Krupp bolj sposoben in varčen, ker si je med zadnjimi štiridesetimi leti vendarle dal nekaj na stran. Ali so mu pa kanoni, ki jih je med vojno izdeloval, temu pripomogli.

Proti nečloveškemu ravnanju z zamorci sta vložila v francoski zbornici socialist Nouelet in komunist Ferriot interpelacijo. Gre za zamorce v centralni Ameriki, s katerimi ravna francoski koncesionarji kakor z navadnimi sužnji, in za nečloveško ravnanje z domačini v Indokiniji. Socialisti se pripravljajo tudi na ostro debato glede francoske politike v Maroku, kjer so francoski generali v interesu francoskih kapitalistov daleč prekoračili meje dopustnosti.

Preselitev žel. strok. organizacije. Ujedinjeni Savez Železničarjev in »Ujedinjeni Železničarji« javljata, da se z 8. julijem 1929 preselita v nove uradne prostore, in sicer v palačo Delavske zbornice na Miklošičevi cesti. Novi naslov se glasi: Ujedinjeni Savez Železničarjev, Ljubljana — poštni predal 280. Vso pošto in časopise za: Ujedinjeni Železničar, Železničarska strokovna in pravovarstvena organizacija, odnosno Ujedinjeni Savez, je pošiljati le na naslov: Ljubljana — poštni predal 280.

Najvažnejša, četudi ne najnovjša vest je, da se perilo namoči čez noč

v razstopini »Ženske hvale«, nato pa se izpere s Schichtovim terpeninovim milom. — Varujte se ponaredbi!

Popravek. V zadnji podlistek o Tone Seliškarjevem »Rudiju« mrgoli, kljub korekturi, tiskovnihi pomoti. Da je Zupančič, kajpak, Zupančič, Glaese, Glaeser, je inteligentni čitatelj sam popravil. Ravno tako, da je čitati »Kumor« humor, »pričeca« kričeca, »deminutivih« deminutivih, itd. itd.

Drugi mednarodni socialistični mladinski zlet.

Mladinski socialistični zlet, ki se prične 12. julija na Dunaju, bo prav posebno znamenit dogodek. Skoro 50.000 udeležencev, mladih delavcev in delavk bo bivalo na Dunaju od 12. do 14. julija. Samo iz Nemčije jih pride 12.000, 2500 iz Čehoslovaške, 900 iz Poljske, nad 500 iz Holandske, 350 Švedov, nad sto Dancev, Belgijcev in Švicarjev. Nekaj tucatov jih pa pride tudi iz Anglije, Francije, Ogrske, Bolgarije, Rumunije, Jugoslavije, Finske, Letlandske in Palestine. Nekaj udeležencev bo tudi iz Zedinjenih držav ameriških. Tem se pa še pridruži skoro 30.000 avstrijskih udeležencev.

Prvi seveda prihajajo na Dunaj takozvani »tiplerji«. V pisanihopotnih haljah jih že opazamo posamezne ali pa v skupinah te nemške udeležence. Ti delavci so večinoma nezaposleni in so se že pred tedni odpravili na potovanje ter bodo prehodili peš pot z doma pa do Dunaja in

nazaj v svojo domovino. Do zleta porabijo bivanje na Dunaju za to, da se preživljajo s petjem po ulicah in dvoriščih ter prireditvami raznih komičnih prizorov. Prav v podeljek je zopet nastopal tak tiplerski orkester po dunajskih ulicah in prirejal podoknice, pri katerih so peli pesmi kar v treh jezikih. Zadnje dni pred zletom pa pride na Dunaj tudi večje število posebnih vlakov, ki bodo pripeljali veliko število gostov teh prireditev. V podeljek je prispel prvi poseben vlak, ki je pripeljal 520 mladinskih udeležencev zleta iz Holandske.

Maribor.

Razveljavljanje občinskih mandatorov. S 6. julijem so po nalogu velikega župana za Mariborsko oblast anulirani mandati občinskih odbornikov: Leskošek Vinko, Kaz Franc in Baumann Karl, ki so bili leta 1927 izvoljeni na socialistični kandidadni listi kot delavski zastopniki in bili letos ponovno imenovani v občinski odbor. Na novo so bili imenovani: Mikec Franc, bivši občinski tajnik, Omulec Rudolf, hišni posestnik in Domajnko Jožef, čevljarški mojster — vsi pripadniki bivše SLS. Vzroki za to niso navedeni, najbrž pa so to posledice denunciranja, ki se je vršilo pred časom proti zgoraj imenovanim odbornikom. Sicer pa bomo o tej zadevi v kratkem še natančneje govorili.

I. delavsko kolesarsko društvo, podružnica v Studencih, naznanja, da se bo vršila ustanovna slavnost dne 18. avgusta t. l., spojena z dirko na

Talpa:

Tone Seliškar, Rudi.

2.

Tone Seliškar je prvi med slovenskimi pesniki intelektualci, ki je pretrgal vse vezi s pesniško prakso preteklosti; v svojih verzih nam ne opeva lastne duševnosti, marveč se je potopil v maso, prisluhnil je njenemu življenju ter mogočnemu snovanju in ob njeni razgibani moči je zazvela tudi njegova pesniška sila. Z verz, ki v njih opeva trpljenje »sajastih bratov in sester«, je utrl slovenski poeziji, ki se čim dalje bolj izgublja v epigonstvo, nova pota. Seliškarjevo ime znači danes že cel kulturni program; znači ga zato, ker načena v zgodovini slovenske literature novo poglavje, ki nosi napis: Moderna proletarska književnost. — Tudi kot mladinski pisatelj ne hodi Seliškar po izhojenih potih; socialna ideja, ki ga je prevzela vsega, mu odpira neprestano nove horizonti, mu je neizčrpen vir pesniškega oblikovanja.

»Rudi« je prvo slovensko mladinsko delo, ki je namenjeno proletarski mladini. Ta bo videla v njem odraz svojega življenja in svojih sanj. Še bolj bo pa delo koristilo meščanskemu otroku, ker mu odpira nove vidike in temeljito ruši vse predsodke, ki sta jih meščanska okolica in vzgoja naplavila v njegovo duševnost.

Idejno je »Rudi« pred vsem slavospev do danes zaničevanega roč-

nega dela, onega Dela, ki družijo človeštvo vseh kontinentov v močno zajednico in ki je obenem stvaritelj vse kulture in civilizacije. Danes, ko se vedno skušajo zlasti srednjošolski vzgojitelji zbuditi v mladini prepričanje, da stoji duševno delo visoko nad ročnim — »Ti si zanič, pojdi za sužtarja!« — mora povzročiti ta knjižica v duši mladine pravo revolucijo in ji izbiti pojme. In ker je »Rudi« slavospev Dela, proslavlja tudi njega nositelja, umazanega delavca in pa ono deželo, ki ne vpoštevja izpričeval, temveč samo pridnost in spretnost. Ta dežela je Amerika, »kjer se ni nobeden bogat rodil!« Prodajal je časopise, pometal ceste, bil je šofer in reven kakor miš. Sedaj pa ima denarja, da bi lahko kupil pol sveta. Vendar pa pisatelj ne zamoči tudi senčnih strani preoceanse dežele: Kapitalizma v dolarski valuti, čigar pojave v vsem javnem življenju na otroku prikladen način spretno oriše.

Seliškarjev »Rudi« je prvo slovensko mladinsko delo one »nove stvarnosti«, ki opeva pred vsem proizvode človeškega duha in njegovih rok: moderne stroje, ki je vanje vklebil človek naravne sile, ki mu služijo za boj z elementi zemlje, — one stroje, s katerimi si bo človek nekoč pokoril vso zemljo in jo preosnoval po svoje. Otroka seznanja z ladjinimi motorji, s konstrukcijo modernih avtomobilov; in ko se pelje Rudi v deželo svojih sanj, v Ameriko, brni visoko v zra-

ku Lindberghov aeroplan, »čigar motor hlasi veliko pot čez neizmerno morje«. Triumi človeške misli, njegovega velikega poguma in silne vztrajnosti! In prav to bo najbolj odjeknilo v duši onega modernega otroka, ki se je prav tako odvrnil od starinskih pravljic o palčkih in vilah, kot od starinskih igrač: konja z žimnatim truplom, — onega otroka, ki ljubi igrače, ki so stroji v malem.

Spretno rešuje Seliškar mladini sodobne probleme, predvsem **razredni problem**. Urh, ta sijajno orisani kovač proletarec, govori odhajajočemu Rudiju: »To ti še povem, predno greš: Revež si, izgnanec, kakor smo vsi, ki nič nimamo! Še marsikatero grenko boš pogoltnil. Takrat stisni zobe in molči! Tako je namreč sedaj na svetu. Preslab si, da bi ugriznil! Vedno pa misli tudi na to, da bo tudi nam zasijalo solnce pravice!« Nasprotje kovača Urha, ki občuti vso današnjo socialno krivico, pa je kmečki oholež, rovtarski stric Jernej z Rovt, ki je zastopnik kmečke zaostalosti, živeč še ves v okovih starega sveta, skratka: tipični slovenski kulak. Med obema se bije tih boj, ki je boj modernega sveta z zaostalostjo vasi, ki jo bo treba premagati, ji vbrizgati novega duha in ji dati novo organizacijo.

Fabula povesti je enostavna. Dogodki se vrste brzo — kot v filmu, veže pa jih v harmonično celoto Rudijeva ljubezen do njegove zapašene proletarske matere in pa do očeta-borca.

»Rudi« je delo, ki vzgaja otroka k samozavesti, mobilnosti, lastnosti, ki naj uniči slovensko zaostalost vsaj v proletarski mladini, ki ji je usojen bodoči boj. Še eno je treba povdariti: dosedanja »napredni« slovenski pisatelji mladinskih del so hinavsko vpletali vanje boga in molitev, brez katerih »pridni in dobri« otrok po njih mnenju ne more eksistirati. Seliškar je s to hinavsko in nepotrebno tradicijo temeljito prelomil! Zopet kos revolucije v našem mladinskem slovstvu!

Dikcija »Rudija« je naravna, polna lepih primerov. Kako učinkovit je že začetek! Delo je pisano realistično, vendar pa prepojeno z živahno, skoro pravljico fantazijo, kar bo mladini zlasti godilo.

Z »Rudijem« je ustvaril Seliškar temelje moderne slovenske mladinske literature. Po tem delu je vsak povratek v način, kot so pisali mladinski pisatelji svoje pripovedke doslej, nemogoč. Pot vodi samo naprej! Zato je to delo naravnost epohalno. Ali bodo razumeli, oziroma hoteli razumeti to našo mladinsko pesnijo in pisatelj? Če ne — bodo stali ob velični Seliškarjevega dela majhni in smešni.

Ko sem prečital »Rudija«, sem imel v srcu samo eno željo: da bi ga vsak proletarski oče kupil svojemu otroku. (Izdala Mladinska matica poverjenjstva UJU v Ljubljani.)

cesti Maribor—Sv. Ožbolt. Ostale delavske organizacije se naprošajo, da tega dne ne prireajo nikakršnih veseljc. Za polovično vožnjo na železnici je zaproseno.

»Svoboda« v Bistrici pri Rušah je priredila v nedeljo pri Rottnerju svojo ustanovno veselico, ki je nad pričakovanje dobro uspela. Obsežen vrt je bil poln razigranega občinstva iz bližnje okolice, Ruš in iz Maribora. Sodelovala je godba požarne bramborice iz Ruš, pevski odseki »Svobode« iz Bistrice, Ruš in iz Maribora in delavsko pevsko društvo »Enakost« iz Studencev. Presenetil nas je s svo-

jim vrlim nastopom pevski odsek novo ustanovljene »Svobode« v Bistrici. Obstoja komaj dve meseca, a je pod spretno taktirko svojega učitelja gospoda Šabca že dosegel precejšnjo višino; zlasti ženski glasovi so se dobro izkazali, moških glasov bo treba še nekoliko pridobiti. Upamo, da bomo ta mnogo obetajoči zbor čimprej slišali na kakem delavskem koncertu v Mariboru. Bistriškim sodrugom, zlasti pa agilnim sodružicam, gre vse priznanje. Tukaj je dokaz, da tudi poročene žene lahko aktivno sodelujejo v našem kulturnem pokretu, če imajo voljo za to.

„Živel zadružni dan“.

Zadružni dan. Dvainpetdeset milijonov zadrušnikov praznuje danes zadružni dan. Kar je prvi maj za razredno zavedno delavstvo, to je za zadružništvo prva nedelja v juliju.

Vstopim. Rdeč nagelj v gumbnici...

V dvorani Delavske zbornice je svečano. Zastavice vihraje v rokah vseh, mavrične zastavice.

»Zarja« zaigra: »Delu čast...« »Solidarnost« iz Kamnika zapoje: »Zdravo, hrabri bojovníki...« Pekovski zbor pa »Slava delu...«

Kak pomen. Kak vzvišen pomen. Rdeči konzum slavi danes Delo in mu daje čast... odlikujoč 55 sodrugov-zadrušnikov za dvajsetletno delovanje. To je kader stare garde. Zdelane roke, energični obrazi... Da, slava Delu, čast Delu... Vi in Vaši ustvarjajo Delu oblast.

Slišim: Močan glas sivolasega predstavnika strokovnih organizacij častita kadru stare garde — ustanovnikom rdečega konzuma, vsem konzumarjem:

»Vi ste, ki praktično sprovajate socializem! Vi ste, ki ustvarjate za-

družno lastnino, prezirajoč privatno last. Vi ste, ki krešete pot kolektivnosti, z geslom, vsi za enega, eden za vse, ki se zavedate, da ne »Mi« in ne »Vi«, nego »Mi Vsi« smo eno.»

Ploskajo roke, da odmeva od sten in stropa, vzklikajo grla... »Zarja« pa dvigne svetle instrumente. Zado ni zopet zveneča, melodična in tako krasna: »Delu čast...«

Vse vstane in posluša... Himna moččnosti je to, proletarske bodočnosti...

— — — — —

Na Miklošičevi cesti se uvršča povorka. Godba »Zarja« stoji pripravljena. Štiri po štiri stopajo v vrste resni, energični obrazi delavcev... delavk... mladine... V očeh ponos, samozavest... Trije vozovi, kmečki vozovi, se uvrste v povorko.

Z zelenjem so okrašeni in z rdečimi trakovi. Zastavice vihraje v rokah tistih, ki sede na vozovih.

»Kdo so tisti, kdo?«

Otročki, drobni, nežni otročki delavskih mater in očetov — vzkliko seme nove generacije.

»Živel Zadružni dan.« kličejo veselo in mahajo z zastavicami. Široki, rdeči trakovi na vozovih sijajo v solncu...

— — — — —
V mojih prsih kipi zanos in ponos. »Živel Zadružni dan.« mi mahajo cvetovi nove generacije, ko jih gledam.

»Živela Ti, rdeča, solnčna, topla bodočnost Človeka.« odgovarjam. »Živela...«

— — — — —
Po ulicah ljubljanskih korakamo. Po taktu koračnic delavske godbe »Zarja« korakamo...

Oziram se nazaj. Petsto korakov dolga je povorka. Manifestacija... Petsto korakov dolga. Ali veste, koliko je petsto korakov? ... Izmerite. Ostrmeli boste. V vas se bo pojavilo vprašanje:

»Ali je mogoče? Toliko vas je bilo? V Ljubljani? O kateri govore, s povdankom, da je bela?«

Slišim vriskanje cvetov naše bodočnosti — proletarskih otrok na vozovih:

»Živel Zadružni dan!«

Otroški glaski se mešajo v glase koračnic; nežni so, božajoči, vzpodbujajoči in srce se topi. In sam vzkliknem:

»Živel Zadružni dan, živel!...«

Mnogo ljudi stoji na ulicah. Gleda nas. Smeje... Grimase vidim tu in tam... Hm... Morajo biti. Saj je to udar po individualizmu, po samojazu... Udarcu pa obraz ne izraža smehljaja. Grimaso izraža...

»Rdečkarji...« se oglasi v družbi dam nek glas.

»Phe...« zamahnejo z rokami.

Z vozov pa cvetovi bodočnosti pozdravljajo ubrano in mladostno in prorokujejo:

»Živel Zadružni dan! Živel Zadružni dan! Živel Zadružni dan!...«

Gruča »šimi« oblečenih gospodkov gleda tam. Začudenje je na

obrazih, v očeh. Osuplost, presenečenje...

»Takšni so in toliko.« sprašuje molče tista osuplost in tisto presenečenje. »Stari, izdelani obrazi; miščaste roke? ... A hoja kakor mladca, odločnost kakor zmagovalca? ... V očeh samozavest? Gredo v povorki, po ljubljanskih ulicah, danes, v nedeljo, ob enajstih, ko smo mi, gospoda na ulicah, ko smo na promenadi z našimi damami? Gredo, kakor dela to mladina, ko manifestira. Za mladino razumljiv zanos, v mladih prsih bije vroče srce. A tu? Ali v prsih teh izdelanih, že starih delavcev in delavk bije še vedno srce, polno znanja? ...«

Z rdeče okrašenih vozov pa vzklikajo presenečenim cvetovi proletarske bodočnosti, ogenj proletarskega znanja:

»Živel Zadružni dan!«

In drobni, nežni glasovi se mešajo z grmečo koračnico delavske godbe »Zarja«, katere akordi: »Delu čast« polnijo vzduh...

Da, »Mi Vsi« smo eno in med nami ni razlike v letih. Pomlad, poletje in jesen — ena misel je v nas, eno hotenje:

Da zemlji gospodarji Človek. Da dobrine in bogastva zemlje, uživa Človek.

Zato igraj godba: »Delu čast...«, pojte pevci: »Slava Delu...«

»Mi Vsi« pa kličimo celemu svetu in vsem, ki ne priznavajo Človeka:

»Živel Zadružni dan!« I. V.

Izurjen chromfalcer
se takoj sprejme. **Tovarna usnja Viljem Freund.**

Ali ste že krili?
svoje potrebe v tiskovinah

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d. d.
Maribor, Sodna ulica št. 20

Ali ste že preizkusili
»PROJA« ječmenovo kavo?

Dobliva se jo povsod. Dobliva se jo povsod.

MALA NAZNANILA.

I^a gonilne jermene

za mline, žage in tovarne v vsaki širini dobavlja in ima v zalogi po najnižji dnevni ceni Ivan Kravos, Maribor, Aleksandrova cesta 13.

Produktivna zadruga mizarjskih mojstrov

R. Z. Z. O. Z.
Maribor, Vetrinjska ulica 18.
Mobilije. Lastna izdelava vseh vrst pohištva od navadne do najfinije izdelave, iz mehkega, trdega, kakor tudi iz eksotičnega lesa, po znatno nižjih cenah, zelo solidno in dobro delo. Ena leto garancije. Samo pri Produktivni zadrugi mizarjskih mojstrov, Maribor, Vetrinjska ulica 18.

Tvornica štampiljk

in prodaja v to stroko spadajočih potrebščin

T. Soklič
Maribor, Aleksandrova c. 43.

Važno za vse!

Vsakovrstna popravila šivalnih in pisalnih strojev, gramofonov, otroških vozičkov, dvokoles in motorjev, emajliranje in poniklanje. Shranjevanje dvokoles in motornih koles brez zimo, vse to nudi in izdeluje mehanična delavnica

JUSTIN GUSTINČIČ, MARIBOR
Tattenbachova ulica 14.

I. MARIBORSKA DELAVSKA PEKARNA R. Z. Z. O. Z.

Ustan. 1898 **MARIBOR, TRŽAŠKA CESTA ŠTEV. 36—38** Telefon 324
Prodajalne v Slomškovi ulici št. 2 in na Glavnemu trgu št. 18
Moderno in higijensko urejena pekarna. — Priporočamo vsem organiziranim delavcem in delavkam naše okusno pecivo v polni teži. Ozirajte se pri zahtevanju peciva iz Delavske pekarnice pri vseh prodajalcih peciva na zavarovalno znamko D. P.

Elektrotehnična delavnica
PRATTES & TRABI,
Maribor, Vodnikov trg št. 3.

Popravila vseh vrst električnih strojev in aparatov, novo ovijanje sežganih elektromotorjev, dynamo-strojev, transformatorjev itd. Lastna preizkuševalnica, točna in kulantna postrežba, zmerne cene, nakup in prodaja porabljenih motorjev in dynamo-strojev.

Enkratna ponudba.

Vsakdo, kdor za pol leta, t. j. za čas od 1. aprila do 30. septembra naroči ali pa obnovi naročnino za Radiowelt, dobi po svoji volji eno izmed tukaj navedenih treh knjig od Hans Günther u. Dr. P. Stuker in sicer: Radioexperimente, Mk 3.80; Radiotechnisches Lexikon, Mk 3.60; Wo steckt der Fehler? Mk 4.— zastoj. Naročite se še danes! Samo oni abonenti imajo pravico do premije, ki pošljejo naročnino do 10. IV. in 1 S (šiling) za pošto in zavojnino.

Kovčki za potovanje,

torbice iz usnja, listnice, denarnice, gamaše, nahrbtniki v veliki izbiri in po najnižji ceni pri Ivan Kravos. Maribor, Aleksandrova cesta 13.

KIS ZA VLAGANJE

JAKOB PERHAVEC, MARIBOR, GOSPOSKA ULICA 19, tovarna za izdelovanje dezertnih vin in sirupov.

kumerc in drugo, vinski kis, špirit, vse vrste likerjev, tropinovec, droženko, slivovko, rum, konjak itd. dobite po zmernih cenah edina na drobno! no pri tvrdki Na debelo!